

V jednom kraji Česká školní inspekce zaznamenala situaci, kdy povinné předškolní vzdělávání mělo za následek pravidelnější docházku u dětí, které školu již v minulosti navštěvovaly – podle učitelů zákonní zástupci ve zvýšené míře akceptují svou povinnost účast dětí na předškolním vzdělávání zajistit.

4 Závěry

Ve školním roce 2017/2018 nedošlo k významnému zvýšení účasti pětiletých dětí na předškolním vzdělávání, nedošlo tedy k naplnění očekávaných předpokladů, ke kterým provedená legislativní úprava směřovala. Hlavním důvodem je vysoká účast pětiletých dětí již v roce předcházejícím, resp. dlouhodobá účast dětí ve věku pěti let na předškolním vzdělávání (dlouhodobě více než 90 %). Stejně tak účast dětí ve věku tří a čtyř let na předškolním vzdělávání je dlouhodobě velmi vysoká. V tomto ohledu patří Česká republika ve srovnání s členskými státy Evropské unie k zemím s nejvyšším podílem dětí v předškolním vzdělávání. Vzhledem k demografickému vývoji počet dětí v populačním ročníku pětiletých od roku 2013 postupně klesá a v souvislosti s tím dochází k poklesu absolutního počtu pětiletých dětí v mateřských školách, přesto se podíl pětiletých dětí z populačního ročníku, které do mateřské školy docházejí, v uplynulých letech zvyšoval. Z údajů MŠMT současně vyplývá, že část dětí se předškolního vzdělávání i nadále neúčastní, přestože byl poslední rok předškolního vzdělávání ukotven jako povinný. Pravděpodobným významným stimulem zvyšování účasti na předškolním vzdělávání byla již v minulosti adekvátnější kapacita sítě MŠ vzhledem k odchodu velmi silných populačních ročníků do základního vzdělávání, další vliv mohou mít okolnosti, které rodičům malých dětí napomáhají sladovat rodinný a pracovní život. U dětí, které se vzdělávání v posledním povinném ročníku nadále neúčastní (zejména děti se speciálními vzdělávacími potřebami z důvodu odlišného kulturního prostředí nebo jiných životních podmínek nebo děti pocházející z rodin, pro které je docházka dětí do MŠ obtížně realizovatelná vzhledem ke složité dopravní situaci), by zavedení povinného předškolního vzdělávání měla doprovázet další podpůrná opatření, např. dotování plné ceny školního stravování nebo zajištění dopravy tak, aby nové opatření nepředstavovalo další zátěž pro rodiny těchto dětí. Součástí péče o vyšší účast těchto dětí na vzdělávání by měla být také cílená práce s jejich rodiči, spočívající zejména ve vysvětlování přínosů předškolního vzdělávání. V oblastech, kde se vyskytuje vyšší podíl těchto dětí, by bylo vhodné posílit kapacity škol o speciálního pracovníka (například sociálního pedagoga), který by práci s rodiči zajišťoval. Pro takovou pozici by však bylo třeba zajistit odpovídající finance, které by byly školám za tímto účelem přiděleny.

Zavedení povinného posledního roku předškolního vzdělávání s sebou nepřineslo žádné výraznější změny ani v personální a organizační oblasti, ani ve výchovně-vzdělávací činnosti (zejména proto, že očekávaný podíl pětiletých dětí, na něž legislativní úprava cílila, do předškolního vzdělávání nenastoupil). Z organizačního hlediska je však do budoucna třeba pečlivě sledovat demografický vývoj a dbát na to, aby MŠ měly dostatečnou kapacitu (v posledních letech začaly počty narozených dětí oproti původní demografické prognóze opět stoupat).

Česká školní inspekce však poukazuje na zvýšený nárůst administrativy, který se pojí např. se sledováním docházky dětí, omlouváním nepřítomnosti dětí, individuálním vzděláváním a ověřováním dosahování očekávaných výsledků u dětí v režimu individuálního vzdělávání. Adaptační potíže nově přijímaných pětiletých dětí jsou srovnatelné s obtížemi ostatních dětí nastupujících do předškolního vzdělávání.